

GÖÇ ARAŞTIRMALARI DERNEĞİ (GAR) ARAŞTIRMA ETİĞİ İLKELERİ POLİTİKA BELGESİ

Arka Plan

Türkiye’de göç alanında yapılan bilgi üretim faaliyetleri her geçen gün artıyor. Sadece üniversitelere bağlı akademisyenler ve öğrenciler değil, bağımsız araştırmacılar, sivil toplum örgütleri, meslek odaları ve araştırma şirketleri de göç alanında araştırma yapıyor; raporlar, akademik makaleler, gazete yazıları, podcastler, videolar vb. araçlar yoluyla bilimsel ve gündelik bilgi üretimi süreçlerine dahil oluyorlar. Ancak, özellikle göçmenler ve mülteciler gibi hassas gruplarla çalışma gereğinin öne çıktığı göç araştırmaları alanında, araştırma ve izleme faaliyetleri sürdürülürken izlenmesi gereken etik ilkelerin üniversite dışındaki bilgi üretim faaliyetlerinde yer bulamadığını görüyoruz.

2017 yılında göç ve göçmenler üzerine araştırmaya dayalı, hak odaklı bir yaklaşım geliştirmek amacıyla kurulan Göç Araştırmaları Derneği (GAR) olarak, araştırma ve izleme faaliyetlerimizi yürütürken uymayı taahhüt ettiğimiz araştırma etiği ilkelerini hak temelli bilgi üretiminin gereği olarak kabul ediyoruz. Bu kapsamda, farklı sektörlerdeki göç araştırmacılarının karşılaştıkları bilimsel, kurumsal ve etik sorunlara kolektif çözümler üretebilmeyi hedefliyoruz. *Araştırma Etiği İlkeleri Politika Belgesi* hem GAR bünyesinde ve/veya işbirliğiyle yapılacak araştırma faaliyetlerinde izlenecek etik ilkeleri sıralıyor hem de alandaki araştırmacılar için bir rehber olmayı hedefliyor.

Araştırma İlkeleri

Göç Araştırmaları Derneği (GAR) araştırma etiği ilkeleri, göç araştırmacılarının hak ve ödevleri ile araştırma sürecine katılanları koruma amaçlı dikkat edilecek kuralları kapsar.

Göç alanında yapılan araştırmalar sırasında araştırma alanını kapsayan dolaylı ve dolaysız tüm aktörler için geçerli olacak kurallar ve ilkeler manzumesini tanımlayan bu metin, GAR bünyesinde oluşturulan Etik Kurulun referans alacağı ana belgedir.

1. Araştırmacı insan hak ve özgürlüklerine saygı göstermelidir. Araştırmanın tüm aşamalarında araştırma sürecinden doğrudan veya dolaylı etkilenenlerin hak ve özgürlüklerini gözetmekle yükümlüdür.
2. Araştırmacı, araştırmanın tüm aşamalarında araştırılanın özerkliği ilkesine (kişilerin özerk karar alma kapasitesine saygı duyma yükümlülüğü) ve zarar vermeme ilkesine riayet etmeli, araştırılan kişi ve grupların iyilik halini gözetmelidir.
3. Araştırmacı, araştırma sırasında ve araştırmada toplanan bilgilerin paylaşılması sürecinde din, mezhep, dil, ırk, cinsiyet, cinsel yönelim, cinsiyet kimliği, gebelik, engellilik, yaş, toplumsal

statü, etnik kimlik, vatandaşlık statüsü, sağlık durumu, medeni hal, siyasi ya da felsefi görüş ve benzeri nedene dayalı ayrımcılık ve önyargıdan kaçınmalıdır.

4. Araştırmacı, veri toplama sırasında araştırmaya dâhil olanları bilgilendirmek ve rızasını almak zorundadır.
5. Araştırmacı, araştırılan kişi ve gruplara dair toplanan kişisel verileri ve özel bilgileri gizli tutmakla yükümlüdür. Araştırılardan aksi yönde rıza alınmadıkça, araştırılanın bilgileri üçüncü kişi ve kurumlarla paylaşamaz.
6. Araştırmacı 20 Ekim 2023 tarihli YK kararıyla kabul edilen GAR KVKK Politika Belgesinde ifade edilen verilerin toplanması, saklanması, başka ülkeye transferi ve imhası süreçlerine riayet etmekle yükümlüdür.
7. Araştırmacı araştırılan kişi ve gruplar üzerinde duygusal, psikolojik, fiziksel, ekonomik nüfuz oluşturmaktan ve araştırılan kişi ve gruplardan duygusal, psikolojik, fiziksel, ekonomik fayda sağlamaktan kesinlikle kaçınmalıdır.
8. Araştırmacı, hassas gruplarla çalışırken hassasiyetlerin ayırında olmalı ancak bu kişi ve gruplara karşı kurbanlaştırıcı bir tutum içine girmemelidir. Özellikle risk altında olan (refakatsiz çocuk, kayıtsız göçmen, cinsel şiddete maruz kalmış kişiler, insan ticareti mağdurları vb.) gruplarla çalışırken özel önlemler almalı, şayet mümkünse konunun uzmanlarından danışmanlık almalıdır.
9. Araştırmacı, araştırmanın yazılması aşamasında araştırılanın kimliğini ifşa etme riskinden kaçınmalı, aksi yönde rıza verilmediği sürece anonimleştirme kurallarına riayet etmelidir.
10. Araştırmacı araştırma tasarımı, veri analizi ve yazım sürecinde bilimsel nesnellik ilkelerine riayet etmelidir. Araştırmasında bir kesimin ya da zümrenin lehine taraflı davranmaktan kaçınmalıdır.
11. Akademik dürüstlük ilkeleri uyarınca, araştırmacının intihal (plagiarism) yapması kesinlikle yasaktır. Araştırmacının, bir başkasının araştırma tasarımını, yöntemini fikirlerini, bulgularını, kavramlarını atıf verip kaynak göstermeden kendi çalışması gibi sunmaktan kaçınması gerekmektedir.
12. Akademik dürüstlük ilkeleri uyarınca araştırmacının verileri uydurması, çarpıtması, değiştirmesi, olmayan kaynaklardan sahte bulguları alıntılanması ya da olmayan bir araştırmayı varmış gibi göstermesi (*fabrication*) kesinlikle yasaktır.
13. Akademik dürüstlük ilkeleri uyarınca araştırmacının araştırmanın bulgularını kasıtlı olarak değiştirmesi ve çarpıtması kesinlikle yasaktır.

Uygulama esasları

1. GAR bünyesinde ya da işbirliğiyle yapılacak araştırmaların bu belgede sıralanan ilkelere uygunluğunu 20 Ekim 2023 tarihli YK kararıyla kurulan GAR Etik Kurul takip eder.
2. Araştırma tasarımının ya da sonuçlarının yukarıda sıralanan ilkelerle uyumlu olmaması durumunda alınacak önlemlerin ve uygulanacak yaptırımların kararını GAR Yürütme Kurulu verir.

* Bu ilkeler oluşturulurken, çeşitli akademik kurumların yayınladığı ve GAR'ın nüvesi olan Göç Araştırmacıları Platformunun 2017 yılında hazırladığı etik ilkelerden faydalanılmıştır.